

Prijs van Rotterdam voor Leen 't Hart

Zevende Nationale Beiaardwedstrijd - 21 september 1949

Een compilatie van berichten in kranten en tijdschriften.

Samenstelling: Laura Meilink-Hoedemaker

Inhoud

1949 - Prijs van Rotterdam voor Leen 't Hart	2
<i>Kader en organisatie</i>	2
<i>Deelnemers en Jury</i>	2
Leen 't Hart - de grote winnaar	4
Extra activiteit: drie ruitertjes	5
Late reacties voor Leen 't Hart	6

1949 - Prijs van Rotterdam voor Leen 't Hart

Kader en organisatie

Het uit 1920 daterende carillon van het Rotterdamse Raadhuis was door Duitse vordering in 1943 verloren gegaan. Na de bevrijding werden al spoedig plannen gemaakt om Rotterdam weer in het bezit van een klokkenspel te stellen. Door bijdragen van het gemeentepersoneel en een aanvullende schenking door de familie van Ommeren (de drie grootste klokken Vrede, Arbeid en Welvaart) kon op 27 Augustus 1948 een nieuw carillon van 49 klokken aan de gemeente worden overgedragen. Het carillon werd door de firma Petit en Fritsen te Aarle Rixtel gegoten en geplaatst.

Een Beiaardcommissie werd in het leven geroepen, die zich ten doel stelde meer belangstelling te wekken voor het klokkenspel. Zij trachtte dit doel te bereiken door het organiseren van bespelingen door bekende binnen- en buitenlandse beiaardiers, door het uitschrijven van wedstrijden - mede onder auspiciën van de Nederlandse Klokkenspelvereniging (NKV) - en door het verstrekken van opdrachten voor het componeren van beiaardmuziek.

Zo werd op woensdag 21 september 1949 in Rotterdam de 7e Nationale Beiaardwedstrijd gehouden. Het volgnummer 7 sluit aan op de zes wedstrijden die vóór de oorlog door de NKV waren georganiseerd. De Gemeente Rotterdam loofde één prijs uit, de Prijs van Rotterdam, ten bedrage van f 300,- in combinatie met een oorkonde. Wanneer de eerste twee kandidaten dicht bij elkaar zouden eindigen zou kunnen worden besloten de prijs te delen. Het was de bedoeling deze prijs elk jaar toe te kennen.

Stadhuis - Foto: Gemeente Rotterdam

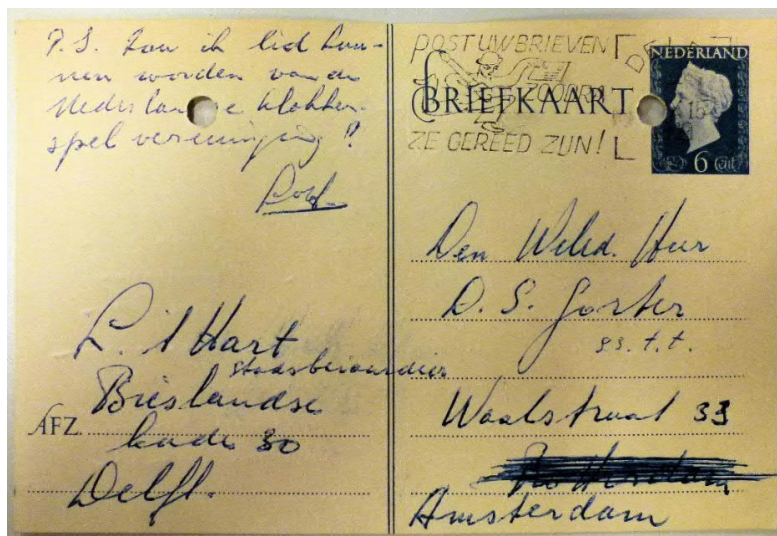
Poster - collectie Stadsarchief Rotterdam

Deelnemers en Jury

In augustus 1949 riep het bestuur van de Nederlandse Klokkenspel Vereniging via een circulaire de leden op voor deelname aan de wedstrijd. Zij moesten zich vóór 1 september 1949 via een formulier aanmelden bij de heer D.S. Gorter, de secretaris van de NKV. Een bedrag van f 5,- bij wijze van garantiegeld, zou na afloop van de wedstrijd worden teruggegeven. Een onkostenvergoeding van f 20,- werd in het vooruitzicht gesteld.

Vijf leden meldten zich aan, namelijk Nico Bruyn (Almelo), Chris Bos (De Bilt), Willem Créman (Zwolle), Reinout Heering (Oegstgeest) en Herman Teygeler (Ermelo).

Leen 't Hart uit Delft was geen lid van de NKV en had zodoende de brochure niet ontvangen. Zijn leraar Ferdinand Timmermans uit Rotterdam spoorde hem aan alsnog te proberen zich in te schrijven.

Delft. 7-9-49

Geachte Heer,

Wat de comités vernomen he dat er op 21 Sept. a.s. een beiaard wedstrijd te Rotterdam wordt gehouden. Bestaat de mogelijkheid dat ik daaraan mee doe? Zoude ik me dan nadere inlichtingen kunnen verschaffen. Ik ontvang uw adres van dhr. Timmermans. Ik bij voorbaat dankbaar verlijf ik. Hoogachtend. R. J. Hart

Op de valreep schreef 't Hart zich in voor de beiaardwedstrijd en werd hij lid van de NKV. Briefkaart in het NKV archief in Museum Klok en Peel te Asten.

De secretaris van de NKV had verondersteld dat 't Hart door zijn Delftse collega Rien Ritter, die wel lid van de NKV was, zou zijn ingelicht. Maar Ritter was op toernee in Zwitserland. Hoewel de termijn voor inschrijving al was verstreken, kon 't Hart nog gauw lid van de NKV worden en zich als zesde deelnemer aanmelden. Op de dag zelf bleek dat Chris Bos zich had teruggetrokken. De vijf deelnemers konden tevoren maximaal een halfuur oefenen, na afspraak met de voorzitter van de Rotterdamse beiaardcommissie, Mr. M. Smeding.

De jury bestond uit de heren Toon van Balkom, beiaardier van 's-Hertogenbosch; dr. W. van der Elst, uit Utrecht; Eduard Flipse, de dirigent van het Rotterdams Philharmonisch Orkest; Ferdinand Timmermans, de stadsbeiaardier van Rotterdam en J. Hoogslag, beiaardier van Sneek en bestuurder van de NKV.

Knipsel uit Rotterdamsch Nieuwsblad, collectie Cor Don. Leden van de jury, v.l.n.r.:
Jac. H. Hoogslag, Toon van Balkom, dr. W. van der Elst, Ferdinand Timmermans en Eduard Flipse.

De deelnemers moesten een Praeludium van Matthias van den Gheyn spelen, een improvisatie naar een bekend Hollands lied en een werk naar keuze uit een lijstje van zes composities. Drie van de vijf spelers putten voor hun improvisatie uit "Valerius Gedenck-clanck". Dit onderdeel was voor het publiek het meest interessant omdat hier de meest persoonlijke zijde van de spelers aan bod kwam. De keuzemogelijkheden waren

Jef van Hoof, Praeludium quasi una fantasia
B.J. Franssen, Praeludium en fuga
Cor Kee, Variaties over een oud-Nederlands liefdeslied
Jac Bonset, Toccata en variatie
[onbekend] Praeludium en Courante
Jef van Hoof, Pedaalstudie in rondovorm

Leen 't Hart - de grote winnaar

Van 7 tot 10 uur 's avonds klonk die woensdag het stadhuisocarillon over Rotterdam. Jury noch publiek kenden de volgorde van de spelers. Luisteraars konden de wedstrijd bijwonen in de tuin van het Stadhuis, die zoals altijd gratis toegankelijk was. Uit de krantenverslagen kan men de volgende sfeerbeelden destilleren. Een niet gering aantal belangstellenden genoot intens van de muziek. Zij bekritiseerden met spanning de diverse verrichtingen en in een klein hoekje van hun muzikaal hart speelden zij voor jury. Vele malen steeg er ook van de binnenplaats een dankbaar applaus op. Na afloop van de wedstrijd vonden de uitslag en prijsuitreiking plaats in de Trouwzaal 3e klasse van het Stadhuis. Als voorzitter van de Rotterdamse Beiaard Commissie kon mr. M. Smeding mededelen dat de prijs van Rotterdam was toegekend aan de 29-jarige beiaardier uit Delft, Leen 't Hart. De overige deelnemers waren helemaal niet bang geweest voor Leen 't Hart: zo'n jong ventje en nog maar acht maanden bij Timmermans op les. Des te groter was de verrassing. Dit schreven de kranten over hem: Het was niet moeilijk 't Hart als de beste deelnemer te herkennen. Bij hem klonk alles duidelijk en waren de sterktegraden weloverwogen aangebracht; men kreeg de indruk, dat zijn techniek zover ontwikkeld was, dat hij niets aan het toeval hoefde over te laten. Zijn spel muntte uit door levendige vindingrijkheid, gepaard met knappe coloristische en contrapuntische techniek in combinatie met briljant tempo, opvallende zekerheid en opvallende beheersing van de klankschakering. De heer Smeding merkte op dat de jury unaniem de grootste bewondering had voor 't Harts improvisatie over "Wilt heden nu treden". 't Hart had zijn improvisatie met betoverende harmoniek opgezet, met meesterlijk neergesmeten figuraties om de cantus firmus in de bas, met een jubelende slotclimax, als sloegen plots alle klokken tegelijk aan het zingen.

Leen 't Harts had als verplicht werk de "Pedaalstudie in Suite vorm" van Jef van Hoof gekozen, waarbij men hoorde dat de beiaard zijn eigen grote mogelijkheden heeft. De pers vond 't Harts verzorging van dit vrije nummer bewonderenswaardig.

Ten slotte zij nog vermeld dat het spel der overige deelnemers over het geheel genomen op een aantrekkelijk niveau stond.

De uitslag was als volgt.

1. Leen 't Hart uit Delft met 775 punten. De "prijs van Rotterdam".
2. Reinout Heering, Oegstgeest, 674 punten.
3. Willem Créman uit Zwolle, 532 punten.
4. Herman Teygeler uit Nijkerk, 454 punten.
5. Nicolaas Bruyn uit Almelo, 397 punten.

Het maximum aantal te behalen punten bedroeg 800.

Knipsel uit het plakboek van Leen 't Hart

Extra activiteit: drie ruitertjes

Tot besluit gaf Timmermans de eerste uitvoering van de sonate van Henk Badings, gecomponeerd in augustus van ditzelfde jaar 1949. Deze driedelige sonate, bestaande uit een Toccata, een Aria (de drie ruitertjes) en een Fuga, klonk in één woord voortreffelijk en leverde het zoveelste bewijs welk een buitengewoon knap en veelzijdig vakman de componist Badings was. Volgens de pers deed de sonate de componist Badings kennen als meester op alle wapens, die zich met de mogelijkheden van het instrument vertrouwd had gemaakt en die bij voorbeeld met het zangthema van het eerste deel prachtige effecten bereikte. Ook in de Aria, waarin de bekende 'drie ruitertjes' in nieuwe harmonische gewaden van de toren afdaalden, trof in de passage voor de dubbele bassen een geraffineerde klankwerking. De fuga was een veeleisend werkstuk voor speler en luisteraar.

Timmermans, die wegens een technische storing zijn spel even moest onderbreken, toonde in het moeilijke werk zijn meesterschap, al kon men soms vermoeden dat de vertolking nog wat aan afwerking kon winnen. De door Timmermans gekozen tempi waren niet altijd in overeenstemming met de bedoeling van de componist. Het was echter heel goed mogelijk, dat een sneller tempo ten koste van de duidelijkheid zou gegaan zijn. Het werk, dat was uitgegeven bij Donemus in Amsterdam, werd beschouwd als een waardevolle aanwinst voor de beiaardliteratuur. Voortreffelijk zoals dit klonk, niet het minst de afsluitende fuga.

De pers was van mening dat de Rotterdamse Beiaard Commissie uitmuntend werk had verricht met dit volkomen geslaagde carillonconcert. Zij heeft daarbij getoond ook metterdaad te streven de achterstand aan goede Nederlandse werken voor torenmuziek in te halen door opdrachten aan componisten te verstrekken. Over de nieuwe beiaard van Petit en Fritsen werd niet anders dan in lovende woorden gesproken. Met het Mechelse klavier was het mogelijk uiterst gevoelige klanknuanceringen te geven. Dit gamma van krachten van pianissimo tot zingend forte zou de talrijke toehoorders in de stille hof van het Raadhuis ongetwijfeld een gevoel van grote voldoening voor dit fraaie concert geven.

Knipsel uit het plakboek van Cor Don

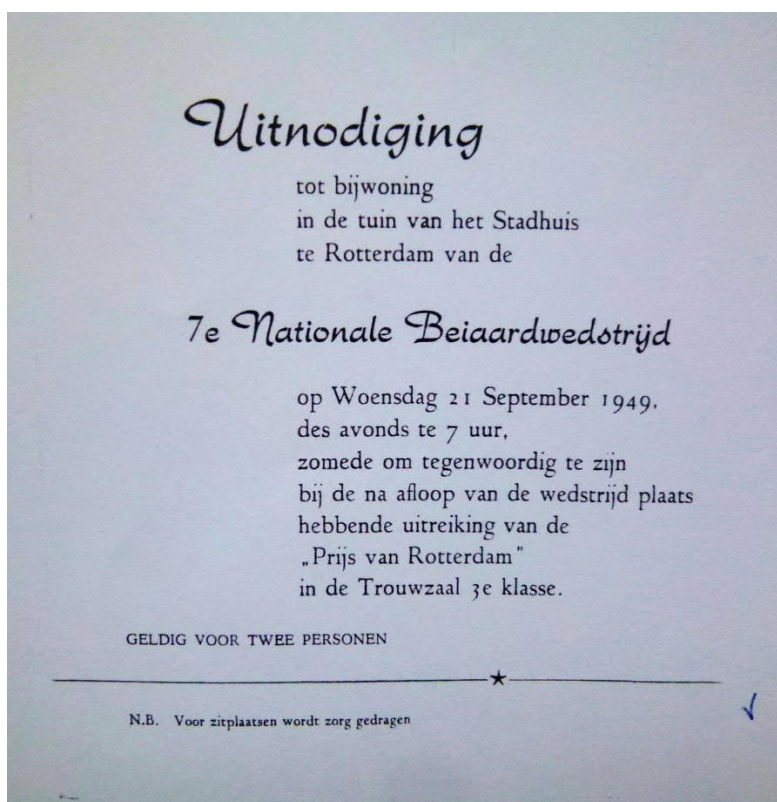
Late reacties voor Leen 't Hart

Na terugkeer in Delft stroomden bij de familie 't Hart de felicitaties per post binnen. De Rotterdamse Beiaard Commissie stuurde de beloofde oorkonde onder herhaling van de gelukwensen. Namens de Gereformeerde kerk was er een gelukwens van mevrouw Bos-Hesseling, mede namens haar man. De wijkpredikant in Delft prees zich gelukkig dat een man met zulke gaven als organist aan zijn kerk was verbonden en altijd zo bereidwillig aan allerlei arbeid vanwege de kerk zijn medewerking verleende. Het Gereformeerd Evangelisch koor te Delft sprak de wens uit nog lang te mogen genieten van de gaven van hun gelauwerde dirigent. Het College van B&W van Delft waardeerde het feit dat 't Hart de eer van Delft als klokkenist had hoog gehouden.

Leermeester Ferdinand Timmermans feliciteerde 't Hart in een vaderlijk schrijven en nodigde mede namens zijn vrouw 't Hart en echtgenote voor nadere kennismaking bij een kopje thee op zondagmiddag. Cor Don uit Schiedam, die een leerling van Timmermans was, sprak de wens uit dat er in de toekomst meer prijzen zouden volgen. En Don stelde dat voor Timmermans het succes van zijn leerling een grote voldoening betekende. Het bestuur van de Koninklijke Nederlandsche Toonkunstenaars Vereniging, afdeling Den Haag was verheugd zulke mooie berichten te mogen lezen van haar leden.

De Vereniging Kunstkring Delft deelde mede dat de afdeling er trots op was 't Hart als lid in haar midden te hebben en voegde daaraan de wens toe dat zijn activiteit in de Kunstkring het a.s. seizoen iets groter zou zijn dan tot op heden.

Leen 't Hart zelf pakte direct na dit succes de studie op aan de beiaardschool in Mechelen, België, waar hij in de zomer van 1950 het Einddiploma verwierf met het judicium "grote onderscheiding". Een schitterende loopbaan zou volgen.

Bronnen:

Plakboeken van Leen 't Hart en Cor Don
Brieven in de collectie van Leen 't Hart
Kranten in het Stadsarchief van Rotterdam
Mens en melodie 1949, blz. 358
Archief van de NKV in museum Klok en Peel

April 2020